

Wat we verwachten van een net afgestudeerde docent LO?

Elk jaar verlaten bij de Calo Windesheim in Zwolle rond 100 studenten de opleiding LO (zowel voltijd als deeltijd) met een getuigschrift waarbij ze laten zien dat zij het werkveld in kunnen. Welk traject hebben deze studenten moeten doorlopen om startbekwaam te zijn? En wat houdt de term ‘startbekwaam’ in en hoe verhoudt deze zich tot de andere bekwaamheden als ‘basisbekwaam’ en ‘vakbekwaam’?

| Herman Verveld en Jan Willem Diekerhof

Globaal gezien geldt de volgende (informele) ontwikkelgang:

- Startbekwaam is iemand op het moment van afstuderen: je kunt je vak in het bestek van de lessen uitvoeren;
- Basisbekwaam is iemand gemiddeld genomen drie jaar na

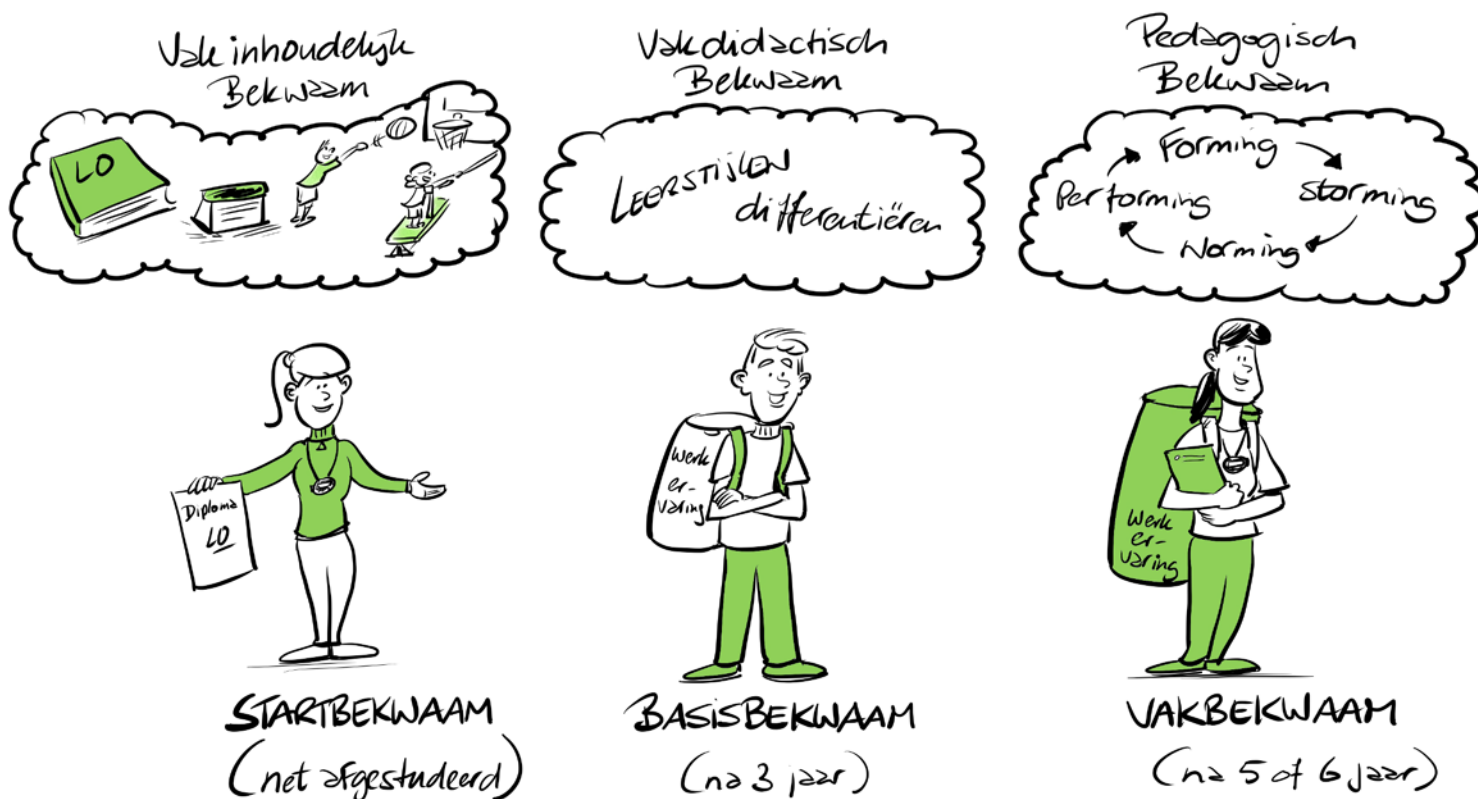
afstuderen: je kunt daarnaast ook een bijdrage van meerwaarde in de sectie vervullen;

- Vakbekwaam is iemand gemiddeld genomen vijf tot zes jaar na afstuderen: je kunt bovendien ook een toegevoegde waarde in schoolbrede zin vervullen.

Bij de herijking van het beroepsprofiel zijn de bekwaamheidseisen voor leraren, opgesteld door de Onderwijscoöperatie (gepubliceerd in het Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden in 2017) als uitgangspunt genomen. De bekwaamheidseisen leggen de focus op het leren van de leerling en de kern van het leraarsberoep. Het beroepsprofiel van docenten lichamelijke opvoeding is geënt op drie bekwaamheidsgebieden:

- Vakinhoudelijk bekwaam
- Vakdidactisch bekwaam
- Pedagogische bekwaam

Daarnaast is nog een brede professionele basis geformuleerd die niet strikt te vangen is in één van deze

drie gebieden, maar er wel zeer toe doet. De beroepskwalificaties raken drie terreinen van werken, die op papier weliswaar zijn te onderscheiden, maar in werkelijkheid vanzelfsprekend verweven zijn.

Het door de onderwijscoöperatie opgestelde beroepsprofiel geeft richting aan het opleidingsprofiel voor de studenten aan Calo Windesheim. Centraal en als rode draad door de vier leerjaren (bij de deeltijd drie tot drie en een half leerjaar) staat het leren van de student in de daadwerkelijke onderwijspraktijk, namelijk de leerwerkplek of de stage. Naast deze rode draad kennen wij de volgende aanpalende leerlijnen door de vier leerjaren heen:

1. De reflectie leerlijn die met verschillende opdrachten vorm en voeding krijgt in de lessen Persoonlijke Professionele Ontwikkeling (studieloopbaan lessen).
2. De theorie bewegingsonderwijs leerlijn. In deze leerlijn maakt de student zich de verschillende beweegconcepten eigen en onderzoekt wat het voor het voorbereiden, uitvoeren en evalueren van het geven van lessen bewegingsonderwijs betekent als je wil werken vanuit een bepaalde visie op het vak. Hierbij wordt het relationeel beweegconcept dat wij op de Calo hanteren als uitgangspunt genomen.
3. De humaan biologische leerlijn. De student maakt zich humaan biologische aspecten van de bewegende mens eigen om vanuit deze kennis en vaardigheden in zijn lessen rekening te houden met deze verschillende aspecten.
4. De sociaalwetenschappelijke leerlijn. De student verdiept zich, parallel aan

de stagecontexten waarin ze in dat jaar lopen, in psychologische, sociologische en pedagogische theorieën om zo het gedrag van de leerlingen te kunnen verstaan om deze in een veilig pedagogisch klimaat gunstig te kunnen beïnvloeden.

5. De didactisch practicum leerlijn. In deze lijn wordt de student binnen de opleiding voorbereid om de lessen in de stages voor te bespreken, door te denken en met elkaar in de beweegpraktijk af te stemmen.
6. De eigen vaardigheidsleerlijn. De student zal in zijn lessen de leerlingen een voorbeeld moeten kunnen geven op verschillende niveaus. Door zijn eigen vaardigheid in te zetten, moet de docent in staat zijn het beweeggedrag van de leerlingen op een positieve manier te beïnvloeden.
7. Tenslotte krijgt de onderzoek leerlijn op de volgende wijze inhoud:
 - observeren als onderzoeksmethode is aan de 'lessenreeksopdracht' gekoppeld (het maken en onderbouwen van lessenreeksen als niveau bepalend eindwerk);
 - gespreksvaardigheden (bijv. een interview met leerling en docent) als onderzoeksmethode is aan 'pedagogisch tact' gekoppeld (het schrijven van een handelingsplan als niveau bepalend eindwerk);
 - bronnen/literatuuronderzoek als onderzoeksmethode is aan 'legitimering van de eigen ontwikkelde visie op het vakgebied' gekoppeld (het schrijven van een magazinewaardig artikel met daarbij een mondelinge toelichting als niveau bepalend eindwerk).

Stageleerlijn

In de eerste twee jaar van de opleiding van de voltijd is de stagecontext het primair onderwijs. In de

deeltijd opleiding is ervoor gekozen om de student individueel in de verschillende onderwijscontexten te brengen. De student gaat in leerjaar 1 in groepjes van vier à vijf studenten naar het po om onder begeleiding van een vakleerkracht en een counselor vanuit de opleiding de eerste beginselen van het lesgeven zich eigen maken. In leerjaar 2 gaan ze in duo's naar het po en in leerjaar 3 volgt dan een vo-stage in duo's en een snuffelstage in het so. In het vierde leerjaar mag de student zijn eigen onderwijsleercontext voor zijn eindstage kiezen: po, vo, (v) so of mbo. Aan het eind van deze stage wordt door de begeleidende docent (stagecoach en medeopleider) uit het werkveld en de opleidingsdocent van de Calo gezamenlijk vastgesteld of de student startbekwaam is. Dit wordt gedaan aan de hand van een eindstageprotocol. De volgende thema's zijn richtinggevend in het bepalen van het startbekwaamheidsniveau:

Context

De student kan zelfstandig en alleen les op één of meer bewegingsonderwijsleersituaties geven. Meerdere situaties is afhankelijk van de doelgroep.

Plannen

De student kan:

- zelfstandig passende activiteiten op maat maken;
- rekening houden met bestaande plannen;
- duidelijke lesvoorbereidingen op tijd aanleveren.

Legitimeren

De student kan:

- op papier en mondeling zijn professionele visie verantwoorden naar leerlingen, ouders, vaksectie, directie en andere betrokkenen met gebruikmaking van nationale en internationale bronnen;
- zijn professionele visie samen met collega's vertalen naar een strategisch plan en een vakwerkplan, met een PTA en beoordelingskaders;
- zijn professionele visie zichtbaar maken in zijn dagelijkse beroepsuitoefening.

Het beroepsprofiel
geeft richting aan
het opleidingsprofiel

De student waarborgt de veiligheid binnen beweegsituaties

Realiseren (aanbieden, begeleiden en veranderen) van betekenisvolle bewegingsonderwijsleersituaties

Aanbieden

De student:

- geeft een voorbeeld met korte uitleg;
- kan de beginsituatie van leerlingen adequaat inschatten;
- houdt zich aan de lesvoorbereiding en kan desgewenst afwijken en improviseren;
- waarborgt de veiligheid binnen beweegsituaties en kan dit, naarmate de stage vordert, ook in een veilige pedagogische context;
- weet het beweegprobleem te benoemen en zijn te bereiken leerdoel uiteen te zetten (hoe en waarom);
- kan beweegsituaties op verschillende niveaus aanbieden;
- kiest zelf welke leersituaties er naast elkaar (indien mogelijk) aangeboden worden en kan deze op elkaar en op de beginsituatie van de groep afstemmen;
- kan signaleren dat situaties niet naast elkaar aangeboden kunnen worden en maakt hierop in zijn evaluatie de goede aanpassing voor toekomstige lessen.

Begeleiden

De student:

- grijpt in en kan de situatie bijstellen indien nodig;
- geeft, indien gewenst, les op verschillende lesgeefsituaties. Daarbij houdt de student overzicht op veiligheid en gedrag;
- grijpt in en stelt bij op veiligheid en gedrag.

Inkomen op de leersituatie

De student:

- signaleert, grijpt in en past aan;
- kan binnen de activiteiten in het leerproces ingrijpen, deze bijstellen (veranderen of aanpassen), en waar nodig goede en adequate leerhulp geven op verschillende niveaus. De student kan ook in moeilijke omstandigheden ingrijpen in het leerproces (leergedrag);
- geeft gedetailleerde, individuele en passende leerhulp.

Evaluatie en reflectie

De student:

- kan ook door middel van zelfreflectie komen tot relevante conclusies. Dit geldt ook voor het komen tot concrete voornemens en aanpassingen in de vervolglussen;
- kan conclusies die voortkomen uit reflectie, zelfreflectie en evaluatie omzetten in plannen en deze uitvoeren.

Werkhouding

De student:

- werkt in goed overleg samen met de stage coach, dit ter beoordeling aan de stage coach. De inzet van de student wordt zichtbaar in aanwezige lesvoorbereidingen waarin nagedacht is over beginsituatie, organisatie, arrangementskeuzes, leerhulp, tijdbewaking en beleving (maakt gebruik van didactische-methodische instrumenten als loopt 't, lukt 't, leeft 't);
- neemt initiatief tot overleg momenten en evaluatie;
- komt afspraken na en is op tijd aanwezig;
- neemt initiatieven tot het initiëren van andersoortige taken en is bewust van zijn rolmodel;
- staat open voor feedback;

De drie bekwaamheden: vakinhoudelijk, vakdidactisch en pedagogisch

Om zichtbaar te maken dat de student naast het leren in daadwerkelijke onderwijscontexten zich ook verdiept in de drie bekwaamheden, zijn drie afrondingseenheden aangemerkt als niveau-bepalende-eindwerken. Hierin worden de eindkwalificaties op bachelor niveau geconcretiseerd. De opleiding geeft via deze eindwerken vanzelfsprekend ook een eigen kleur aan de eindkwalificaties.

Vakinhoudelijk bekwaam

- De lessenreeksopdracht in het derde leerjaar daagt studenten uit om hun methodisch-didactische keuzes binnen de door hen op de stageplek gegeven lessen (in reeksen) te onderbouwen en te verantwoorden naar begeleider, medestudenten en opleidingsdocenten. Aan de hand van beschreven beginsituaties, observaties, gekozen interventies en verantwoordingen wordt enerzijds een beoordeling gegeven op de schriftelijke uitwerking en onderbouwing en anderzijds (aan de hand van een inhoudelijk 'sectiegesprek' tussen opleidingsdocenten en medestudenten) op de mondelinge verantwoording van de keuzes.

Pedagogische bekwaam

- Binnen pedagogische tact in het vierde leerjaar lichten studenten door middel van een vlog en een case rapport hun handelings(verlegenheid(en) vermogen toe met betrekking tot hun pedagogische omgang met individuele leerlingen en groepen binnen hun stage. Het gaat daarbij om een systematische analyse van de feitelijke situatie, hun verlegenheidsvraag en het ontwerpen van een daarbij passende beïnvloedingswijze.

Vakdidactisch bekwaam

- Bij legitimering van de vakvisie in het vierde leerjaar dienen studenten middels een magazinewaardig artikel en een mondelinge toelichting een onderbouwde verantwoording van het belang van bewegingsonderwijs binnen de doelstellingenvraag van het onderwijs te beschrijven. Inclusief een consistente en samenhangende vertaling van de consequenties hiervan voor de inrichting van ons vak, de

wijze van beoordelen en de keuzen van lesinhouden.

Binnen de verschillende eindwerken komt tot uitdrukking, dat studenten elk op geheel eigen wijze in staat zijn gebleken zich het veronderstelde bachelor niveau op de verschillende vlakken eigen te maken en daarmee hun startbekwaamheid hebben zien te verwerven.

De brede professionele basis

De professionele basis wordt binnen het beroepsprofiel (Onderwijscoöperatie, 2017) inhoud gegeven aan de hand van de volgende thema's: Organiseren, Plannen, Communiceren, Reflecteren, Onderzoeken, Resultaat en Ontwikkelingsgericht leren, Samenwerken en Samen leren. In het curriculum van Calo Windesheim Zwolle zijn deze thema's impliciet en expliciet geborgd in verschillende leerlijnen die hiervoor genoemd zijn.

Het lastige van dit aspect is dat je het beroepsprofiel van docent

bewegingsonderwijs uit elkaar haalt en dat waar het eigenlijk daadwerkelijk omgaat er enigszins vandaan theoretiseert. Voor ons ligt de kwaliteit van een startende docent LO niet in het afvinken van de competentielijsten, maar in het doorleefd laten zien van kennis en kunde in het daadwerkelijk lesgeven. Waar het werkelijk om gaat is dat jij als docent LO op pad wil gaan om met jouw leerlingen vanuit jouw passie en deskundigheid de wereld van bewegen te openen. Leerlingen laten ervaren dat iedereen op zijn niveau en naar zijn handelingsmogelijkheden mag deelnemen aan beweegsituaties door deze zo betekenisvol mogelijk te ontwerpen en ze uit te dagen tot succeservaringen om zo het (ge)lukken van bewegen duurzaam te ervaren. En natuurlijk moet je pedagogisch, vakdidactisch en vakinhoudelijk bekwaam zijn en over een brede professionaliteit beschikken, maar... hart en ziel hebben voor leerlingen die je passievol wil begeleiden in hun

(beweeg)ontwikkeling is voor ons de werkelijke basis van een bekwaame bewegingsonderwijzer. ●

Bronnen

Onderwijscoöperatie. (2017). Besluit van 16 maart 2017 tot wijziging van het Besluit bekwaamheidseisen onderwijspersoneel en het Besluit bekwaamheidseisen onderwijspersoneel BES in verband met de herijking van de bekwaamheidseisen voor leraren en docenten. *Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden, Jaargang 2017*. Opgehaald van: www.Overheid.nl, Publicaties> Officiële publicaties.

Contact

hd.verveld@windesheim.nl

jw.diekerhof@windesheim.nl

Herman Verveld en

Jan Willem Diekerhof zijn opleidingsdocenten aan Calo Windesheim

Kernwoorden

startbekwaam, basisbekwaam, vakbekwaam

Gebruik jij al de combinatie van een leerlingvolgsysteem en plansysteem in het bewegingsonderwijs?

Probeer VolgMij en PlanMij nu vrijblijvend een maand gratis!

Volg Mij en Plan Mij bieden jou de tools die je werk leuker, makkelijker en betekenisvoller maken. Het leerlingvolgsysteem Volg Mij geeft je inzicht in de beweegvaardigheid en motorische ontwikkeling van je leerlingen. Plan Mij is een handige planningstool voor je lessen, waarmee je eenvoudig je lessen kunt aanpassen en verbeteren.

VolgMij is gebaseerd op de motorische leerlijnen en reguleringsdoelen uit het Basisdocument Bewegingsonderwijs. Hiermee volg je leerlingen op verschillende niveaus gedurende meerdere momenten per schooljaar. Daardoor krijg je een nauwkeuriger en betrouwbaarder beeld van de beweegvaardigheid van je leerlingen.

Met Plan Mij kun je snel en eenvoudig je dag-, week-, maand- of jaarplanning maken. Doordat Plan Mij bijhoudt welke leerlijnen je hoe vaak hebt aangeboden, zie je in een oogopslag of je ergens wel of niet voldoende aandacht aan hebt besteed. Plannen kan zo veel gestructureerder en nauwkeuriger.

Meer weten?

Kijk op www.janluitingfonds.nl/volgmij-planmij

janluitingfonds
blijven groeien in je vak